

Συστηματική Αντιμετώπιση και Πρόταση Λύσεων

Υπό την πίεση της αγωνίας για την εργασία ζουν και θα συνεχίσουν να ζουν τουλάχιστον για τους επόμενους δώδεκα μήνες, οι Έλληνες πολίτες, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του IOBE. Παρά το γεγονός ότι στις αρχές της νέας χρονιάς παρατηρήθηκε ελαφρώς μικρότερη απαισιοδοξία για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών, καθώς και μικρή άμβλυση των πολύ δυσμενών προβλήσεων της οικονομικής κατάστασης της χώρας, εντούτοις οι προβλήσεις για την ανεργία παραμένουν σε δυσμενή επίπεδα. Σε δυσμενή επίπεδα παραμένουν και οι πληθωριστικές προσδοκίες, η πρόθεση για μείζονες αγορές, ενώ ανησυχητικό είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που “μόλις τα βγάζουν πέρα”.

Ταυτόχρονα, δεν έχει περιοριστεί η ανασφάλεια σχετικά με την ανάγκη για επιπρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής

για τα τεράστια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, απαιτείται πλέον συστηματική αντιμετώπισή τους και πρόταξη λύσεων που θα οδηγήσουν στην έξοδο από το τούνελ και στην αναστροφή της κακής ψυχολογίας. Ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα σημείωσε περαιτέρω μείωση το Δεκέμβριο με την εικόνα στους επιμέρους τομείς να είναι μικτή. Στη βιομηχανία ο σχετικός δείκτης υποχώρησε, ενώ στις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο το κλίμα βελτιώθηκε. Στις κατασκευές η πτώση ήταν έντονη με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ενώ η καταναλωτική εμπιστοσύνη αγγίζει νέο ιστορικό χαμηλό ρεκόρ. Η γενικευμένη δυσάρεσκεια για την πορεία της οικονομίας επηρέασε έντονα τη ζήτηση, ενώ ο φόβος για την εξάπλωση της ανεργίας οδήγησε σε εξαιρετικά δυσμενείς προβλήσεις τους Έλληνες καταναλωτές.

επιχειρήσεων για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης, ενώ και στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης σημειώνεται άνοδος, αν και ηπιότερη. Στο Λιανικό Εμπόριο, όλοι οι επιμέρους δείκτες ανακάμπτουν: οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις, αλλά και οι εκτιμήσεις των αποθεμάτων καταγράφουν βελτίωση, η οποία όμως είναι εντονότερη στις προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο. Στις Κατασκευές, σημειώνεται έντονη κάμψη των εκτιμήσεων για το επίπεδο προγράμματος εργασιών των επιχειρήσεων, με ταυτόχρονη κατακόρυφη πτώση στις προβλέψεις για την απασχόληση του τομέα. Συνολικά το 2010 καταγράφεται ως η χειρότερη χρονιά για τον κλάδο πάνω από μία 15ετία, με τα προβλήματα ρευστότητας να έχουν επηρεάσει ιδιωτικά και δημόσια έργα. Ειδικά στις ιδιωτικές κατασκευές το κλίμα απογοήτευσης εκπορεύεται κατά κύριο λόγο, από τη σχεδόν ομόφωνη απαισιοδοξία στις κατασκευές κατοικιών. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 95% των επιχειρήσεων αναφέρει προσκόμματα στην επιχειρηματική του λειτουργία λόγω χαμηλής ζήτησης και ανεπαρκούς χρηματοδότησης. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές δημοσίων έργων καταβαρύνονται επίσης. Πάνω από επτά στις δέκα επιχειρήσεις προβλέπουν πτώση στο επίπεδο των εργασιών τους το επόμενο τρίμηνο ενώ μόλις 4% αναμένει άνοδο. Στην Καταναλωτική Εμπιστοσύνη, μετά τη μικρή βελτίωση του Νοεμβρίου, το Δεκέμβριο όλοι οι δείκτες επιδεινώνονται σημαντικά. Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και την οικονομική κατάσταση της χώρας, αλλά και η πρόθεση για αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, καταγράφουν νέα ιστορικά χαμηλά ρεκόρ, ενώ και οι προβλέψεις για την ανεργία ενισχύονται σημαντικά.

“ Ανεργία και δυσμενές εργασιακό περιβάλλον πλήττουν την κατανάλωση και τις προσδοκίες για την οικονομική κατάσταση της χώρας ”

προσαρμογής, ενώ δεν φαίνεται να δημιουργείται ακόμα η πεποίθηση ότι η αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων μπορεί να επιτρέψει σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας εντός του 2011.

Απαισιοδοξία στους καταναλωτές, βαρύ το οικονομικό κλίμα

Η οικονομική συγκυρία δεν ευνοεί την αισιοδοξία, σχετικά με το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα κατά το Δεκέμβριο του 2010. Πέραν των πικρών διαπιστώσεων

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις της παραγωγής επιδεινώνονται, ενώ αντίθετα οι αρνητικές εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο της ζήτησης και των παραγγελιών βελτιώνονται. Μία στις δέκα επιχειρήσεις προβλέπει πτώση της παραγωγής της το επόμενο τρίμηνο, όταν το ποσοστό που περιμένει άνοδο περιορίζεται σημαντικά. Τέλος, οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα παραμένουν στα ίδια επίπεδα. Στις Υπηρεσίες, καταγράφεται σημαντική βελτίωση στις εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο εργασιών και στις εκτιμήσεις των

για Έξοδο από το Τούνελ

“ Σε χαμηλούς ρυθμούς εκτιμάται ότι θα κινηθούν οι επενδύσεις στη βιομηχανία το 2011, ακολουθώντας την τάση του 2010 ”

Ε.Ε.των 27 - Ευρωζώνη, συγκρατημένη βελτίωση

Γερμανία και Γαλλία κρατούν το οικονομικό κλίμα της Ε.Ε. σε ικανοποιητικό επίπεδο. Τόσο στην ευρωζώνη, όσο και στην Ε.Ε., το Δεκέμβριο του 2010, στον τομέα της βιομηχανίας αυξήθηκαν οι θετικές προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής. Στον τομέα των υπηρεσιών οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους σημείωσαν πτώση, ενώ οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης περιορίστηκαν οριακά. Στο λιανικό εμπόριο οι σχετικοί δείκτες αυξήθηκαν. Ως προς τις προβλέψεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες αυτές βελτιώθηκαν και μάλιστα περισσότερο στην Ευρωζώνη. Στις κατασκευές στα ίδια επίπεδα παραμένουν τόσο οι προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών σε Ε.Ε. και Ευρωζώνη, όσο και οι προβλέψεις για την απασχόληση το επόμενο 12μηνο. Στον κρίσιμο τομέα της καταναλωτικής εμπιστοσύνης οι αρνητικές προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο περιορίζονται χαλαρά και στα δύο ζώνες, ενώ οι προβλέψεις για την οικονομική κατά-

σταση της χώρας επιδεινώνονται ειδικότερα στην Ευρωζώνη. Στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κερδίζει έδαφος περισσότερο στην Ευρωζώνη, ενώ ανοδικά κινούνται και στις δύο ζώνες οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης.

Λίγο πιο ενθαρρυντική είναι η εικόνα του Ιανουαρίου. Μικρή ανάκαμψη ση-

μείωσε τον Ιανουάριο ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα και διαμορφώθηκε στις 75,6 μονάδες (από 73,3 τον Δεκέμβριο του 2010). Η βελτίωση αυτή εκπορεύεται από μικρή άνοδο των δεικτών στη Βιομηχανία και το Λιανικό Εμπόριο, ενώ στις Υπηρεσίες και ιδιαίτερα στις Κατασκευές, οι σχετικοί δείκτες υποχωρούν. Αναδεικνύεται περισσότερο εικόνα σταθεροποίησης στην οικονομία, με το δείκτη να παγιώνεται, έστω και σε

στασιμότητα, ενώ στις Κατασκευές, το κλίμα βελτιώνεται οριακά στην Ευρωζώνη (+0,5) και δεν μεταβάλλεται στην ΕΕ, με τους σχετικούς δείκτες να βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα και στις δύο ζώνες. Τέλος, η Καταναλωτική Εμπιστοσύνη φαίνεται να υποχωρεί ήπια στην ΕΕ και να παραμένει στα ίδια επίπεδα στην Ευρωζώνη.

Περιορίζει τις επενδύσεις η βιομηχανία και το 2011

Σε χαμηλούς ρυθμούς εκτιμάται ότι θα κινηθούν οι επενδύσεις στη βιομηχανία το 2011, ακολουθώντας την τάση του 2010. Τα στοιχεία μιας πρώτης πρόβλεψης για την πορεία των βιομηχανικών επενδύσεων το 2011 καταλήγουν σε μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας στη μεταποίηση, παρόμοιας έκτασης με την αντίστοιχη των τελευταίων εκτιμήσεων για το 2010, που φτάνει στο 9,8%. Εξάιρεση εκτιμάται ότι θα αποτελέσουν κλάδοι της μεταποίησης, στους οποίους υπάρχει αυξημένη ζήτηση κυρίως από το εξωτερικό. Ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην πρόβλεψη αυτή δεν λαμβάνεται υπόψη η πιθανή θετική επίδραση από την ενεργοποίηση του νέου αναπτυξιακού νόμου, αλλά και η μείωση της φορολογίας στα αδιανέμητα κέρδη (από 24% σε 20%).

Αναλυτικότερα, σε επίπεδο κλάδων το 2011 προβλέπεται ραγδαία, ενδεχομένως και με μια τάση υπερεκτίμησης, άνοδος των επενδυτικών δαπανών στην κλωστοϋφαντουργία (18,5%) και έπονται τα μη μεταλλικά ορυκτά (41,6%). Από την άλλη πλευρά στους υπόλοιπους κλάδους διατυπώνονται εκ νέου εκτιμήσεις υποχώρησης με εντονότερες αυτές στην ένδυση - υπόδηση (-84%) και τον κλάδο των χημικών (-60%). Στα τρόφιμα - ποτά - καπνός αναμένεται επίσης πτώση των επενδυτι-

κών δαπανών σχετικά ηπιότερη (-12,5%), ενώ παραπλήσια μείωση προβλέπεται στους λοιπούς κλάδους (-12,6%).

Αναφορικά με την κατανομή των επενδύσεων με βάση το σκοπό τους, φαίνεται, πως οι δύο κυριότερες επενδυτικές προτεραιότητες του 2010 παραμένουν αμετάβλητες και το 2011, εναλλάσσε-

προωθητικό παράγοντα των επενδύσεων στο παρελθόν, για το 2011 αναμένεται να λειτουργήσει για πρώτη φορά αποτρεπτικά σε μικρό βαθμό στην επενδυτική δραστηριότητα, αποτέλεσμα που αντανακλά την απαισιοδοξία σχετικά με τις προοπτικές της και με την πιθανότητα επιστροφής της σε σταθερά ανοδική πορεία. Οι υπόλοιποι πέντε παράγοντες

“ Εξάιρεση στην πτωτική πορεία των επενδύσεων στη βιομηχανία αποτελούν οι κλάδοι προϊόντων που έχουν ζήτηση από το εξωτερικό ”

ται, ωστόσο η μεταξύ τους σειρά. Κατά το 2011 αναμένεται να πραγματοποιηθούν κατά κύριο λόγο επενδύσεις για την αντικατάσταση του υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού (27%) και δευτερευόντως για τη διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για νέα προϊόντα (25%). Ακολουθούν με τον ίδιο βαθμό προτεραιότητας η ενίσχυση της παραγωγικής δυναμικότητας σε ήδη παραγόμενα προϊόντα (14%), η βελτίωση των μεθόδων παραγωγής που ήδη εφαρμόζονται (14%) και οι επενδύσεις για λοιπούς σκοπούς (14%). Τελευταία προτεραιότητα αποτελεί για ακόμη μία χρονιά η δαπάνη για την εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής (6%).

Σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις, προκύπτει πως οι τεχνολογικές εξελίξεις αναμένεται να συνεχίζουν να επηρεάζουν σημαντικά τα επενδυτικά πλάνα των επιχειρήσεων και το 2011. Ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο είναι, πως η προσδοκώμενη ζήτηση για προϊόντα που αποτελούσε τον κύριο

που διαμορφώνουν τις επενδυτικές αποφάσεις επενέργησαν σχεδόν στο σύνολό τους αρνητικά κατά τη διετία 2009 - 2010 και η τάση δεν φαίνεται να αλλάζει το 2011. Συγκεκριμένα, τα κέρδη των επιχειρήσεων είχαν το μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο το 2010 που υπολογίζεται να ενισχυθεί το 2011, όταν μέχρι το 2009 είχαν θετικό ρόλο στη λήψη των επενδυτικών αποφάσεων. Η διαθεσιμότητα κεφαλαίων, καθώς και η φορολογία των κερδών συνεχίζουν να λειτουργούν αποθαρρυντικά στην επενδυτική δραστηριότητα και το 2011, με την επίδραση του πρώτου παράγοντα να αυξάνεται ελαφρά και του δεύτερου να υποχωρεί. Επίσης, η οικονομική πολιτική στο σύνολό της παραμένει για τρίτο συνεχόμενο έτος ο πλέον ανασταθιτικός παράγοντας υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων με την ίδια ιδιαίτερη υψηλή σημασία, που οφείλεται μεταξύ άλλων στην επί μακρόν έλλειψη νομικού πλαισίου για τις επενδύσεις, στις διαδοχικές περικοπές του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων και στην καθυστέρηση του ΕΣΠΑ. 1